

СТА НОВИЩЕ

на дисертация за присъждане на научно-образователната степен „доктор” по

Педагогическа и Възрастова психология на тема:

БЪРНАУТ, ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ И КОПИНГ СТРАТЕГИИ ПРИ УЧИТЕЛИ

на

Кристина Костадинова Стоянова

От проф. дпсн. Наталия Хр.

Александрова

Международно Висше Бизнес

Училище

Представеният дисертационен труд разглежда един специфичен аспект на нашето съвремие, развитието и динамиката на обществените процеси, както и свързаните с тях психологически проблеми. В този ред на мисли фокус на изследователската работа е професията учител. Съвременните пазарни процеси и глобализационните такива поставят редица изисквания пред представителите на учителското съсловие, с което се поставят нови предизвикателства пред учителската професия, определящи в голяма степен нейната ефективност. Тези динамични, неустойчиви промени конструират значителни нервно-психологически прояви и предизвикателства, детерминиращи формирането на професионалният профил на съвременният учител.

В контекста на тези предизвикателства и проблеми докторантката ясно е очертала своята изследователска теза, която разглежда и проучва два особено важни за успешната реализация на учителската професия, а именно явлението бърнаут и проявите на емоционалната интелигентност. Коректно е проследено изследователската хронология на изучаването на бърнаут в професионалната литература. Анализира се неговото съдържателно, концептуално обособяване, отразено в редица изследвания и публикации. В рамките на теоретичният обзор на дисертационният труд се прави аналитичен преглед и на емоционалната интелигентност, най-вече през призмата на

автори като Peter Salovey & John Mayer, 1990 и М. Гутини, което за мен е недостатъчно убедително представяне на изследователите в тази изследователска област. Вероятно докторантката е искала да насочи вниманието си към тези автори, чиито концепции споделя. Направен е опит за концептуален мост и представеност на връзката бърнаут и емоционална интелигентност. Разгледани са теорията за справяне със стреса на Лазарус, копинг стратегиите и защитните механизми. Особено внимание е отделено на т. нар. салутогенетичен модел на Antonovsky, който тя пространно разглежда и споделя основните негови становища, което е изразено в нейните анализи и коментари. И най-накрая това, което би трябвало да е в началото на дисертационната разработка, са представени особеностите и спецификите на учителската професия в конкретната съвременна образователна среда.

Изследването е проведено професионално коректно, обърнато е сериозно внимание на коефициентите за вътрешна консистентност. Според мене целта и предметът биха могли да бъдат по-прецизно формулирани. Представените изследователски задачи, смятам че имат тази своя функция едва от четвъртата такава, тъй като някои от тях могат да се отнесат към организационните такива. Методическите инструменти са подробно описани, както и статистическите процедури. Подробно е описана извадката на проведеното изследване. Кои са основанията да изведете така възрастовите групи, и не смятате ли, че професионалният стаж е важен критерий при анализа на получените резултати в проучването? Коректно представените данни са онагледени в таблици, в които няма представена легенда на съкращенията на тях. От с. 45 започва представянето на таблиците с нужната в тях информация на съставлящите вътре подскъли, например. Стриктните и детайлизирани техники и получени резултати според мен, заслужават по-нататъшни анализи и интерпретации.

Бих искала да обърна внимание на опита на докторантката да търси различия по пол. Смятам, че извадката на мъжете в рамките на цялостната извадка т.е. 17 мъже каквито и данни да се получат не биха били достатъчно убедителни, за да се търсят и извеждат някакви между полови различия по отношение на изследваните феномени.

Формулираните обобщения, както и изведените изводи на дисертационната разработка коректно отразяват получените данни и тяхната интерпретация. Определено смятам, че тяхната интерпретация по отношение на приложни аспекти на проучването би могла да се разгърне с по-широка интерпретативна насока, което предполагам, че докторантката ще предприеме в бъдеще.

В рубриката на бележки и препоръки, бих искала да обърна внимание на цитиранията на авторите, така например фамилията Стоянов и представена на различни места без да е представено поне инициалите на първото име на авторите, което да ориентира читателя в техният принос в науката. Направи ми впечатление, че докторантката не бидейки все още „доктор” в рамките на приносни научни постижения в науката високо е оценила направеното от нея и смело присъства в обзорните части на докторската си дисертация. Вероятно съм изостанала в новите изисквания за определяне на научните постижения или имам проблем със самооценката си!?

Независимо от критичността на представеното становище, което цели преди всичко усъвършенстването и развитието на професионализма на докторантката, и едновременно с това отбелязаните пропуски и недостатъци са в посока бъдещи изследвания и проекти.

Не мога да не отбележа доброто съвременно познаване на изследваните психологически феномени и изследователската коректност, което ми дава основание да препоръчам на уважаемото жури присъждането на научно – образователната степен „доктор” по Педагогическа и възрастова психология на Кристина Костадинова Стоянова.

Убедително препоръчвам и самата аз съм за присъждането на научно-образователната степен „доктор” по Педагогическа и възрастова психология на Кристина Костадинова Стоянова.

27.04. 2020 г.

София

Рецензент:

/проф. Н. Александрова/